

MAILOPE

ARAITZ | BETELU | LARRAUN | LEKUNBERRI

301 - 2022ko APIRILA

MASKOTEN
ETA ABEREEN
ZAINTZAILE

IHOTEAK ARAXES IKASTETXEAN

Aurten bai, aurten denok elkarrekin ospatu ditugu ihoteak (inauteriak) Beteluko Araxes ikastetxean. Kalean maskarak jarri ditugu, baina "inauteri maskarak".

Eskolako Batzorde Mistoak proposatutako "Emozioen superheroiak" gaia izan dugu ardatz nagusia: DBH-maitasuna / LH5-6- beldurra / LH3-4 -tristura / LH1-2-poza / HH - lasaitasuna.

Eguraldi ederra lagun, herriko plazan Ingurutxo dantzatu ondoren, Kalejiran abiatuz Amavir zaharren egoitzaraino joan, bertan "Ikusi mendizaleak" kantatu eta eskola pareko errotondan elkartu gara.

DBH eta LH5-6ko "dantzariak" Karrika dantza dantzatu hurbildu zaizkigu. Miel Otxinen poltsikoetan "desagertzea nahi dugun guztia" idatziz sartu dugu, eta su eman eta erre den bitartean, borobil erraldoia osatu eskola guztia eskutik helduta dantzan ibili gara.

Egun ederra guztiontzat! Gora inauteriak!

· MAILLOPE DOAN BANATZEN DA HONAKO HERRIETAN:

Albiasu, Aldatz, Ali, Arribe, Arruitz, Astitz, Atallu, Azkarate, Azpirotz, Baraibar, Betelu, Errazkin, Etxarri, Gaintza, Gorriti, Intza, Iribas, Lekunberri, Lezaeta, Madotz, Mugiro, Oderitz, Uitz eta Uztegi.

· ARGITARATZEN DU:

Mailope Kultur Elkartea.

L.G.: NA 719/93

Mailopek ez du bere gain hartzen bertan adierazitako iritzi eta esanen erantzukizunik.

issuu.com/mailopealdizkaria

· ERREDAKZIOA:

Agurtzane Altuna, Urko Aristi, Mikel Hernandorena, Ane Ubegun, Arantxa Mikeo, Ainhoa Beraza eta Andoni Tolosa.

· ARGAZKIAK:

Araxes eskola, Lekunberriko Udala, EHME, Araizko Udala, Astiz Irujo fundazioa, Foku, Larraun Bizi, Aranzadi, Irantzu Iturbe, Agurtzane Altuna.

· PUBLIZITATEA:

Labrit Multimedia - 948 210 103 - mailope@labrit.net.

· MAKETAZIOA:

Mikel Urriza eta Oroitz Zabala.

· TIRADA: 1.600 ale.

Nafarroako Gobernuak, eskualdeko Udak, kontzeju eta bazkideek babestutako aldizkaria.

Gobierno de Navarra Nafarroako Gobernua

LABRIT
MULTIMEDIA

04

KUXKUXEAN Apirileko zorion agurrak.

10

ELKARRIZKETA

Eusebio Gurrea

14

BATZARRE Aktibazio sozioekonomikorako plan bateratua.

16

ERREPORTAJEA

Artizako Izotz Aroko tresnak, mugarri

20

KULTURA Badator 22. Korrika.

22

KIROLA XXXII. Lekunberriko Legoa.

24

ERREPORTAJETXOA Ihoteek girotutako hila!

26

EMOZIOEN MUNDUAN Kexak.

28

PLAZATIK PLAZARA Araitzen bidea ereiten

31

AGENDA

Eneko Eleta Egaña
Apirilaren 9an, 5 urte.
Zorionak!! Muxu handi
bat etxekoan partetik!

Conchi Liciaga Zatarain
Apirilaren 30ean, 75 urte.
Zorionak, amona! Segi
baratzan lanean, zuk
prestatzen duzuna guk
gustora jango dugu.
Alain, Jone, Jakes eta Arturo

Alai eta Maren Michaus Landa
Martxoaren 25ean, 2 urte eta
apirilaren 12an, 4 urte.
Zorionak, bikote! Egun polita pasa eta
muxu handi bat etxeko guztien partez.

Egoitz Oreja Altuna
Apirilaren 5ean, 13 urte.
Urte askotako Egoitz!! Segi
beti bezain jator ta bizkor.
Muxu haundi bat denon
partez!!!

**Aita eta Amaia
Sestorain Anguera**
Apirilaren 24an, 8
eta 36 urte.
Zorionak, aitatxo eta
Amaia!! Ongi pasa!
Maite zaituztegu!
Muxu handi bat
etxekoan partez.

Elaia Iriarte Olano
Apirilaren 20an, 5 urte
ZORIONAK, POLITTE!!! Esku bat
osatu duzu ya, e? Ze handia...
Segi ezazu zure abestiek in etxea
alaitzen. Muxu potoloak Enaitz,
Ikerne, atte eta amatxon partez.

Iraide Aldaregia Balda
Martxoaren 28an, 8 urte.
Txikienetan handiena...
Zorionak, Iraide! Oso ongi
pasa zure egunean.
Denok batera ospatuko dugu.
Muxu handi bat Haizea, Aimar
eta familia guztiaren partez!

Hodei eta Xabat
Xabatek 5 urte hilaren 4an,
eta Hodeiek 8 urte 24an.
Zorionak, matteak!!
Muxu hauunndi bana aita, ama
eta etxeko guztien partez.

**Joar Agirrezabala Valencia
Ekia Agirrezabala Valencia**
Apirilaren 12an, 8 urte.
Zorionak, txapeldun!
Eguzkiari beste bira bat eman
diozue elkarrekin, eta jada
zortzigarrena!
Zorionak, bikote!!!

Mailope aldizkaria zorion agurrak jasotzeko irrikan dago!
Idatziezaguzu mailope@labrit.net e-postara hilaren
20a baino lehen.

Salmenta publiko zuzena prezio ezin hobean
Ordutegia, 9:00etatik 13:00etara eta
14:30etatik 17:00etara

**BACALAO
ELKANO
S.L.**

Industrialdea, 11
31870 Lekunberri - Nafarroa
Tel.- 948507319 Fax.- 948604792
bacalaoselkano@jet.es
www.bacalaoselkano.com

ITURRIBURUKO ETXEETARAKO IRTENBIDE ESKE

Lekunberriko Udalak Sareb erakundeari eskatu dio eman dezala irtenbide bat Iturriburuko eraikinetarako. Gorka Azpiroz alkatearen ebazpen baten eta Koldo Martinez Espainiako Senatuan Geroa Bai alderdiko ordezkaria denaren idatzi baten bidez egin du eskaera. 2014tik abandonatuta daude etxe horiek, enpresa sustatzaileak porrot egin zuelako. Sarebek ez ditu orain arteko eskaintzak onartu. Oharra: aurreko alearen zuzenketa.

LEKUNBERRIN BARRENA BIZIKLETAZ

Bizikletaren Plan Estrategikoaren barruan, Lekunberri bizikletaz ibiltzeko ibilbide bat diseinatzen ari da udala. Bidegorria eta bide berdea lotuko ditu, eta herria punta batetik bestera zeharkatuko du, txoko guztiak bisitatu ahal izateko. Helburua da, besteak beste, mugikortasun iraunkorra sustatzea eta aisialdian modu osasungarrian aritzeko kontzientzia bultzatzea.

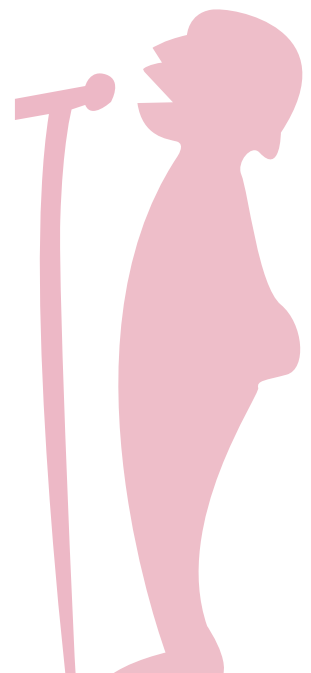
EHME EKAINAREN 4AN IZANEN DA

Bueltan da gure parajeetan egiten den mendi lasterketarik garrantzitsuen: ekainaren 4an egingen dute Euskal Herria Mendi Erronka. Aurten ere bi modalitate izanen ditu: batetik, 67 kilometroko bidea, eta, bestetik, bikotean egin beharrekoa. Erreleboetan aritzeko, bikotea mistoa edo bi emakume osatutakoa izan behar du. Garaiz zabilza izena emateko: www.ehmendierronka.eus.

► Olaia Soroa (Lekunberri)

*Urtaro aldaketa
ta sasoi berria (bis)
euria zein eguzki
piztu udaberria.
Euskarak jasoko du
gu denon argia
hamar egun astinduz
hankak ta gerria
HitzEkin lora dezan
Korrikak herria. (bis)*

Doinua: *Esne saltzailearena*. Hurrengoa: Andrea Etxarri (Errazkin).

LEKUNBERRI ON: GARAPEN IRAUNKORRAREN ALDEKO APUSTUA

Aitortzen dut Lekunberri, nire herria, eta Nafarroa, nire lurraldearekiko, dudan grina, maitasuna eta sentimendua. Horrek ez du esan nahi munduko beste leku batzuk gustoko ez ditudala ezta aintzat hartzen ez ditudanik; izan ere, bidaiatzea eta beste leku, lurralde, herrialde eta kultura eta tradizio batzuk ezagutzea atsegin dut. Eta zentzu horretan, arrazoi pertsonal edota profesionalengatik, eskualde, herrialde, enpresa, kooperatiba, talde edota elkarteengatik, egon naizen leku guzti-guztietatik, ikasi eta ongi hartu dut nire bizitza pertsonalari eta profesionalari aplika dakioken guztia, eta, jakina, neure akatsetatik ikasi dut ere. Esperientzia deitzen duguna da, ez urteek bakarrik, baizik bereziki bizipenek eta ikasteko eta etengabe hobetzeko gogoak ematen dizutena. Baina baita, hemengoagatik, geureagatik, dugun grina, kidesun-sentimendu hori, hemendik zenbat eta gehiago bidaiatu, orduan eta hurbilago sentitzen eta balioesten duguna.

Balio emate horretan, ez dugu oso urruti joan behar jardunbide egokien eta esperientzi onen adibide bat aurkitzeko, autokonplazentzia alde batera utziz eta etengabeko hobekuntzaren aldeko apustuari eutsiz. Izan ere, apaltasuna, batzuk hala ikusten ez duten arren, ez da norberaren bertuteak ez erakustea edo balioestea, baizik eta bere muga eta ahulezien kontzientzia, bere bertute eta ahalmenen kontzientziarekin batera garatu duenari egotzitako giza bertutea da, eta horren guztiaren ondorioz, dihardu.

Duela 25 urte inguru, landa-eremuetako despopulazioaren fenomenoaz oraindik hitz egiten ez zenean, baina landa-mundu bizi eta aktibo bat sustatzera bideratutako estrategiak nabarmentzen hasi zirenean, Lekunberriko Udalak industria suspertzearen aldeko apustua egin zuen, garapen ekonomikorako eta hurbileko eta kalitatezko enplegua sortzeko eredu gisa. Horrek esan nahi zuen, zalantzarik gabe, industria-garapen finkatu eta iraunkorra bultzatuko zuten azpiegituren eta zerbitzuen aldeko apustua egin behar zela. Azpiegitura proiektu horiek – energia-hornidurakoak, mugikortasunekoak eta bideetakoak, industria-lurzoruaren urbanizaziokoak, etab. – eztabaidatu, egokitu eta ingurunean integratu daitezke, ahalik eta lekurik onenean, noski. Baina horien aurkako jarrera sistematikoak zalantzan jartzen du Lekunberriren aldeko apustua egin duen lurralde-

garapen iraunkorreko eredua bera, udalerriko bilakaera sozioekonomikoaren datuek erakusten duten bezain emaitza onak eman dituen, eta,aldi berean, agerian uzten duena oposizio sistematiko horren jarrera.

Apustu horrek, lurralde eta hiri-garapen jasangarria eta landa-ingurune zerbitzuen karta dibertsifikatua bezalako beste batzuekin batera, gaur egun Lekunberri langabezia % 5 baino ez izatea eragiten du, langabezia teknikotzat jotzen dena, eta biztanleriaren bilakaera positiboa, azken 25 urteetan bikoiztu egin baita, eta, ondorioz, 90eko hamarkadaren amaierako 800 biztanletik egungo 1.600 biztanlera igaroz. Mugarri bat da, are gehiago inguratzen gaituen landa-eremuko despopulazioaren egungo testuinguruan. Eta zifra horiek ez dute soilik alderdi demografiko kuantitatiboez hitz egiten: bizitasuna, jarduera, dinamismoa eta, batez ere, etorkizuna duen herri batez hitz egiten dute.

Denbora horretan, inbertsio ugari egin dira, hala nola ikastetxe berria, 0-3 haur-hezkuntzako zentroa, kirol-gunea, eguneko zentroa, industrialdearen hainbat zabalkunde, eta abar. Inbertsio horiek, oro har, 15 milioi eurotik gorakoak dira, eta urteko aurrekontu arrunta 2-3 milioi euro ingurukoa da, eta krisi ekonomikoa ere tartean izan zen, 2008tik 2014ra bitarteko ekitaldian izan zen bezala, eta horrek eragin zuen hurrengo finantza-zorra zertxobait gehiago atzeratzea. Erabaki eta apustu ausart eta arriskutsuak orainaldi on hartan, garai hartan etorkizun are hobere baten alde.

Garaiak eta erronkak aldatu egiten dira, baina aldatu behar ez dena etengabeko hobekuntzarako espiritua eta jarrera da, egoera on batetik oso on batera garamatzaten erronken aurrean erabaki garrantzitsuei konbentzimenduz eta beldurrik gabe aurre egitekoa, gaurko erabakiek zehaztuko baitute biharko egoera. Klima-aldaketa, mugikortasun jasangarria eta zerbitzuak indartuz gizarte-ongizatea handitzea bezalako erronkak Lekunberriren nortasun-ezaugarriarekin bat egiten dute, landa-ingurune berde batean naturaltasunez kokatutako industria-garapenaren alde. Kudeaketa on bat egiteko, erabakiak hartu behar dira, batzutan ondo eta bestetan oker, eta, oro har, ebaluazio-prozesu bat behar da erabakia hartu aurreko fasean, eta beste bat, berriz, erabakiaren eragina eta ondorioak neurtzeko.

Ekonomiaren eta enpleguaren egoera ona izan arren, bada garaia gure industrialdearen eta gure enpresen lehiakortasunaren, eta haien laguntzaren

NEKAZARI, S.L.
 Kubota
 STIHL
 ANTONIO CARRARO

Olagain. Mugiro. Nafarroa
 Tel.: 948504128
 Fax: 948504377
 nekazarisl@hotmail.com

BIDEGOXO JATETXEA

Jaunartzeak
 Ezkontzak
 Ospakizunak
 Enpresa ekitaldiak

Usabal Kiroldegia
 20400-TOLOSA 943 577 573
 info@bidegoxo.com

LekunberriON-eko Talde Eragilearen bilera.
Arg: Lekunberriko Udala.

alde egiten jarraitzeko. Gure gazteen eta langileen prestakuntzaren aldeko apustua egiteko garaia da, hurbileko eta kalitatezko enpleguaren bermatzaile gisa, eskaria eta eskaintza, eta haienganako laguntza uztartuz. Eta aukera berriak sortzea, enpresa eta enplegatuentzat, gazteentzat eta hain gazteak ez direnentzat, Lekunberriko inbertsio eta garapen profesional eta pertsonal berrietarako. Eta baita autonomo eta ekintzaileentzat ere, eta zergatik ez, geure burua ere prestatu bertan geratzeko iritsi den telelanerako espazioak egokituz.

Bada garaia egungo azpiegiturak hobetzeko eta mantentzeko ere, baina baita enpresa batzuen hazkundea bideragarri egiten duten berriak egiteko ere, hala nola, duela gutxi kautelaz gerarazitako gasbidea, prozedurazko formalitate hutsetan oinarrituta, udal mugakide batzuek jarri dituzten errekursoekin, nahiz eta jakin udalerrri horietako bizilagunek ere Lekunberriko industrialdean eta inguruan sortutako enpleguaz onuradun direla ere. Izan ere, ez dugu ahaztu

behar enplegu industrialak enplegua eta bizitza ematen diela Lekunberri eta lekunberritarrei, eta, baita ere, gure eskualdeko landa-ingurunean bizitza-eredu mistoa eta hamaika zerbitzuren biziraupena ahalbidetzen duela, bertako beste jarduera eta sektore batzuk lehenengoak bezala osatzen diren bezala, eskualdean garapen perfektuaren oreka eginez.

Hori guztia eta askoz gehiago da Lekunberri ON: Lekunberriko Lehiakortasun, Prestakuntza eta Enplegu Plan Estrategikoa. Lekunberriko ongizate ekonomiko eta soziala mantentzearen eta hobetzearen aldeko apustua; izan ere, Udala, proiektu berritzaile eta aitzindari honen sustatzaile eta bultzatzaile gisa, eta 30 bat enpresa, elkarte, erakunde eta prestakuntza-zentroren babes tekniko eta ezinbesteko laguntzarekin, helburu bera duen talde bakar gisa elkartzen dira. Ideien eta sinergien laborategi oso bat da, eta Lekunberri hobe baten alde egiten du apustu, Lekunberri ON baten alde.

Gorka Azpiroz Razkin
Lekunberriko alkatea

Hostal Betelu

Eguneko menua,
karta, plater
konbinatuak eta pizza
goxoak

Etorri eta
on egin!

Erreserbak:
948513026
618557889

AMAIRO bar

GTXOKO PIZZAK.
KOPA BERGIZIAK

948504352

ALIPROX
Lekunberri
janaridenda

hamabostaldiro
eskaintza bereziak

CONSTRUCCIONES

URANGA/SAIGÓS, S.L.

**TEILATUAK
FATXADAK**

ERAIKINEN ZAHARBERRITZEA

665 708 683

Lekunberri

OSASUNAREN ALDE ETA DISKRIMINAZIOAREN KONTRA

Larraungo biztanle-talde bat gara, azken bi urte hauetan osasun-larrialdiaren ondorioz sortutako hainbat egoerarekin kezkatuta. Lehenik eta behin, eskerrak eman nahi dizkiegu senide, lagun eta bizilagunei trantze honetan sortutako egoera, sentimendu eta pentsamenduekiko elkartasunagatik, enpatiagatik eta errespetuagatik. Oso gogorra izan da guztiontzat, gutako inork inoiz bizi izan ez duen gertaera negatibo baten aurrean baikaude. Hori dela eta, gai honen inguruko eskualdeko auzokideekin gure egunerokotasunean partekatu ditugun zalantzak, ondorioak eta aldarrikapenak adierazteko beharra dugu.

Orain arte, aditu eta erakunde ofizialek zenbait erabaki hartu dituzte, batzuk egokiak eta beste batzuk okerrak, osasun-arazo berri hau eta bere konponbideen ezagutza ezaren aurrean. Denborak eta ebidentzia zientifikoak baieztatu eta/edo ezeztatu egin dituzte gure erakundeek gauzatutako erabaki sanitario eta politikoen zati bat, beste batzuk, aldiz, oraindik ezin izan dira baieztatu edo gezurtatu, hau da, ikerketa-, saiakuntza- eta berrikuspen-prozesu baten aurrean gaude.

Osasun komunitarioa herritar guztien ongizatea dela ulertzen dugu, bizitza babestua izateko eskubide unibertsal gisa, duintasun-baldintzetan, gizaki gisa bete-betean eta behar fisiko eta psikosozial guztiak beteta garatzeko aukera emango diguna. Pasaporte berdea ezartzea, oinarri zientifiko, juridiko eta etiko argirik gabe, jauzi arriskutsua da, gure historiako beste garai ilun, totalitario eta dogmatikoak eramaten gaituna, eta hori ez da berriro errepikatu behar. Horregatik guztiagatik, ezinbestekoa da eztabaida-guneak irekitzea, erabaki ahal izateko zer osasun publiko nahi dugun, zer neurri ez gauden sostengatzeko prest eta zer harreman komunitario behar ditugun harreman kolektibo justu, osasuntsu eta gizatiarrak eraikitzeko.

Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalean oinarrituta, lege nagusi eta nahitaezko erreferentzia gisa, hona hemen gure ustez, ezarri beharko liratekeen baldintzak:

- Aukera askeko ariketa batean jasotako eta onartutako tratamendu medikoen inguruko erabaki pertsonal bakoitzerako errespetua bermatzea.

- Neurri hertsatzaile, diskriminatzaile eta mehatxatzaileak gaitzestea eta debekatzea, pertsona bakoitzari bere osasunari buruzko erabakiak hartzera behartzen diotenak, bere borondatearen aurka. Beraz, pasaporte berdeak, besteak beste, ezin du lekurik izan zentzu horretan.

- Haur eta gazteentzat erabateko babesa bermatzea, gure gizateriaren baliorik preziatuena baitira. Une honetan, eta ebidentzia zientifiko nahikoaren ondoren, uste dugu ikastetxeetan pandemiaren aurreko egoerara itzultzea erabakirik onena dela, osasun arloan nahiz bio-psikosozialean premiazkoa baita, inolako diskriminaziorik eta segregaziorik gabe. Halaber, etorkizunari begira, ezin dira errepikatu zuzenak eta egiaztatuak ez diren neurriak. Horretarako, ikerketa serioak kontuan hartzea eta dagokion denbora errespetatzea ezinbestekoa izango da ume eta gazteentzako kaltegarria izan daitekeen edozein erabaki hartu baino lehen.

- Kalitatezko osasun publikoaren defentsa aldarrikatzea. Urteak daramatzagu osasun-sisteman murrizketak eta degradazioa jasaten, hori guztia, krisi honetan nabarmenagoa izan da.

Giza Eskubideak eta Osasuna
Larraun Bailarako Plataforma
gizaosasunarraun@gmail.com

Bar Ainhoa

- Razioak
- Pintxoak
- Ogitartekoak
- Plater konbinatuak
- Gosariak **Tostadak mermeladarekin** eta bertan eskuz egindako madalenak, erroskilak, croisant-ak eta napolitanak.

Astelehenetik ostiralera goizeko 7:00etatik aurrera

Aralar 15, 31870 Lekunberri (Nafarroa)

948 504 077 • 639 778 851 • aitziberalf@hotmail.com

aitz berri

edertasun
zentroa

Lako beikoa
Betelu 31890

696 732 290

aitzberri@hotmail.com

- Ile-apaindegia
- Estetika
- Presoterapia
- Podologia
- Laser-depilazioa eta depilazio elektrikoa
- Dietista-nutrizionista
- Mikropigmentazioa ezpainenetan
- Mikroblading bekainetan

Batuetan ahaztu egiten gara gure eguneroko errutinaren parte diren gauza sinpleek duten balioaz, eta, besteak beste, ziurtzat jotzen dugu elikadura eskuragarri eta askotariko bat izateko aukera, haren jatorria, nutrizio-balioa, ingurunean duen eragina edo haren ekoizpenak dakarren ahalegina eta kostua zailtzan jarri gabe.

Azken urteetan gogorarazi digute lanbide asko ezinbestekoak direla gure bizimailari eutsi ahal izateko, lehen sektorekoak esaterako. Profesional horiei esker jaten dugu egunero; eta, hala ere, gizarteak ez du balioan jartzen pertsona horien dedikazio eta egiten duten ahalegina guk elikagai aberats eta osasungarriak izan ditzagun.

Cederna Garalur Elkarteak, lehen sektoreari laguntzeko eta balioa emateko helburuarekin, Nafarroako Gobernuak eta Europako LGENF funtsek finantzatutako proiektu bat abiarazi du 2014-2020 Landa Garapenerako Programaren barruan.

Proiektuak bi ekintza-ildo nagusi ditu. Batetik, tokiko produktuen erosketa bultzatzeko komunikazio-kanpaina bat antolatzea. Eta bestetik, lehen sektoreko langileei zuzendutako aholkuntze-aholkularitza eskaintzea, beren produktuen balioa eta landa-ingurunean duten eragina eraginkortasunez komunikatzen ikas dezaten.

Bertakoa sustapenerako giltzarri

Zer egin genezake hainbeste ematen dugun sektoreari gure babesa adierazteko?

Gure herrietan tokiko produktuak kontsumitzen has gaitezke. Horretarako, Cederna Garalurrek identifikazio-marka esanguratsu bat sortu du, "Etxean etxekoa/En casa lo de casa" lelopean tokiko produktuak denda eta tabernetan bilatzera eta erostera gonbidatzen gaituena. Gure etxearen parte izaten jarrai dezaten. Etxean etxekoa izaten jarrai dezagun.

Ahalduntze-aholkularitza

Lehen sektorean lan egiten dutenei zuzendutako doako aholkularitza-saioak eskainiko dira, komunikazio-estrategia bat garatzeko asmoz. Komunikazio-estrategia horren bitartez, produktuen balioa ez ezik, lehen sektoreko lanaren garrantzia ere helarazi nahi zaio gizarteari, lan duina, profesionalizatua eta gure herrietako bizitzaren dinamizatzailerak baita.

Errebalorizazioa, lehen sektoreko langileak bultzatzeko metodo gisa

“Ganaduzalearekin sortzen den harremana izugarri gustatzen zait”

Lodosan jaio eta Lekunberrin errotu da Eusebio Gurrea. 39 urte albaitari lanetan eman eta gero, jubilatuta egin da. Ibarreko abeltzaintzak eta ganaduzaleek jasandako aldaketak bertatik bertara bizitu ditu, eta azaldu du egoera ez dutela ongi kudeatu. Klinika bat ireki zuen 2007an, Lekunberrin.

Zonako albaitaria bezala ezagutzen zaituzte hemen. Zenbat urte eman dituzu lanbide horretan?

Maiatzean 39 urte egingo ditut albaitari bezala. 1983ko maiatzean etorri nintzen Lekunberrira, eta hemen eman dut ia bizitza osoa; nire jaioterrian baino denbora gehiago pasatu dut hemen. Lodosakoa naiz izatez, eta Zaragozan egin nituen albaitari izateko ikasketak. Zorte handia izan nuen: soldadutza bukatzean, segituan lortu nuen lana saneamenduan. Behiak eta ardiak saneatzen genituen,

“Gaur egun ez dakite behien munda nora bota, eta hori da daukaten arazo larrienetako bat”

ardiak gutxixeago, garai hartan tuberkulosi eta esklerosi kasu asko baitzeuden. Positibo ematen zutenak sakrifikatu egin behar izan genituen. Bi urte eta erdi eman nituen horretan. Ondoren, 1983an, hemengo herritan aritzeko lanpostuak sortu ziren, udalak ordaindutakoak. Taldean aurkeztu behar zen, eta zonako ganaduzaleek talde horietako bat aukeratzen zuten, nahiago zutena. Hemen gabiltza ordutik.

Lekunberrin lur hartu, eta hemen errotu zara.

Bai. Familia ere hemen sortu dut. Nire seme-alabak hemen jaio dira; bi alaba eta seme bat ditut.

Nola gogoratzen dituzu hastapeneko urte haiek?

Saneamendu lanetan aritu nintzenean, Nafarroa osoa zeharkatzen genuen, eta toki asko ezagutu genituen. Garai hartan, Nafarroako iparraldean zegoen ganadu gehien: Ultzaman, Baztanen, Larraunen, Basaburuan... Banekien horietakoren batean lan egin nahi nuela. Albaitari izateko ikasi nuenean banekien ganaduzaleekin lan egingo nuela, orduan jendeak ez baitzuen maskotak izateko ia ohiturarik. Iruñean bazegoen klinikaren bat edo beste, baina ezer gutxi gehiago. Argi nuen nire jaioterritik kanpo lan egin beharko nuela, han oso behi eta ardi gutxi baitzeuden.

Gero klinika bat ere ireki zenuen.

Hori askoz ere geroago izan zen. Egoera izugarri aldatu da; nire ustez, okerrera. Aldaketa oso industrialia izan da, ganaduzalea behartu dute behi gehiago jartzera, bestela ezin baitu bizi. Mendiko zona hau zementuz eta adreiluz egindako ukuiluz josi zen, eta gaur egun zaharkituta daude, hutsik, ezin izan dutelako negozioa aurrera atera edota seme-alabek ez dutelako lan horrekin segitu nahi izan. Denbora pasa ahala ikusi genuenean horren aldaketa handia gertatzen ari zela, klinika bat irekitzea erabaki genuen, 2007. urtean, orain dela hamabost urte. Nire etxean bertan ireki genuen klinika, beheko partean. Maskotak izateko gero eta ohitura handiagoa zegoen; ordura arte, zakurra lanerako animalia bat zen. Baina nik beti uztartu ditut bi gauzak: hala klinika nola abeltzaintza.

Biak dituzu gustuko: bai maskotak, bai azienda. Baina zein nahiago duzu?

Behiak izugarri gustatu izan zaizkit beti, baita ganaduzalearekin sortzen den harremana ere. Azken urteotan, dena azkarrago doa, eta askoz ganaduzale gutxiago badaude ere, gu geu ere azkarrago bizi gara, presaka. Lehen, gehiago hitz egiten zenuen jendearekin, ordu erdi ematen zenuen denetatik hizketan... Ardiak ere asko gustatu izan zaizkit, baina albatari batentzat lana ez da horren osoa; izan ere, askotan ez du merezi ardi bat tratatzeak, diru kontuengatik. Horregatik, askotan nahiko ohikoak izaten diren arazoengatik

Etxeko beheko partean jarri zuen klinika. Arg: Labrit.

tratatzen ditugu, arkume asko beherakoarekin daudenean, esaterako. Behiekin lan egin dugu batez ere; behorrekin nahiko gutxi. Ez da samurra behiekin lan egitea, nahiko gogorra da. Ni fisikoki ongi nago, demagun, gauean erditze batean laguntzeko, baina konturatzen zara jada ez dela gauza bera, eta ongi lan egiten duzula esperientzia eta trebetasuna duzulako, ez indartsu zaudelako.

Animali txikien mundua ere asko gustatzen zait. Oso desberdina da, eta hutsetik hastera bezala izan zen, asko ikasi behar baitzen. Baina ongi moldatu gara, eta informazio asko dago.

Zer gertatu da egoera hainbeste aldatzeko?

Ganaduzaleak asko zahartu dira, oro har. Gutxi gorabehera, eta datu zehatzik izan gabe, esango nuke ganaduzaleen %97 desagertu direla ni hona bizitzera etorri nintzenetik. Esnetarako behia zegoen batik bat; orain haragitarako behiak ere badaude. Hala ere, nire ustez, gauzak ez dituzte ongi

Aspaldiko tresneriak gordeta dauzkate. Arg: Labrit.

“Aldaketa oso industrialia izan da, eta ganaduzalea behi gehiago jartzera behartu dute”

Emazteak izugarri laguntzen dio Eusebiori lanean. Arg: Labrit.

“Ez diogu eutanasia egiten osasuntsu dagoen animalia bati”

“Pandemia hasi zenetik, katu gehiago daude; beti gomendatzen dugu katuak zikiratzea”.

egin: ez dakit administrazioaren errua izan den, edo besterik gabe garaiak berak baldintzatu duen dena, baina hemen berez hainbeste zelai eta mendi izanda, behi batek bizi beharko lukeen inguru ezin hobearekin, orain oso gutxi daude, eta ardiak bizirik irauten ari dira, ahal bezala, baina desagertuz doaz. Lehengo bai zela abeltzaintza jasangarria! Gaur egun dauden etxaldeek ez dakite minda nora bota, eta hori da daukaten arazo larrietako bat, ez daukatelako edukiera nahikorik. Gauzak beste modu batean egin zitezkeen; gaur egungo bizimodua ez dago horretarako prestatua.

Egunoa bai ez dela jasangarria...

Ez, ezta inguru honetan ere. Urte askoan jaitsiz joan da ganaduzaleen kopurua, eta behi kopurua, aldiz, mantendu egiten zen, baita igo ere. Baina gaur egun behi kopurua ere jaitsiz doa. Lehen, besteak beste, Arruitzen zeuden behi gehien inguru osoan. 400 edo 500 behi inguru zeuden denera, ukuilu pila batean. Gaur egun, orduan baino behi gehiago egongo dira akaso, baina badira behirik ez daukaten baserriak, eta, hala ere, gero eta gutxiago daude. Hemengo jendeak lotura estua du baserriarekin, eta horri eusten saiatzen da.

Zer gertatzen da ganaduzaleekin?

Gaur egungo lana, fisikoki, gehiago egiten da makinak erabilia, traktoreekin. Baina ez dut uste lehen baino lan gutxiago egiten dutenik, kontrakoak: iruditzen zait lan gehiago egiten dutela, azkarrago, presaka, eta bizi kalitate txarragoa daukatela.

Hamaika pasadizo izango dituzu, ezta?

Bada akordatzen garen aldiro barrez hasten garen bat. Itsaso herrira joan ginen, behi bat erditzen ari zelako. Oso erditze zailak izaten dituzte, eta lehen, gainera, informazio gutxiago izaten zen; gaur egun badakigu gutxi gorabehera behi bakoitzak nolako erditzeak izaten dituen, txekorra txikia ala handia heldu den... Oso ohikoa zen txekorraren besoei soka bat lotzea, tira egin eta behitik ateratzeko. Alde handia dago soka besoaren zati bati edo besteari lotzean: beheko artikulazioa fuertea da, eta humeroa dagoen tokian soka fin bat lotzen baduzu, gerta daiteke hezurra haustea. Askotan gertatzen zen hori, eta ailegatzin ginenean beso asko zeuden hautsita dagoeneko. Itsasoko etxalde hartara joan ginenean, txekor bati tiraka ari ziren, eta txekorrak besoa

hautsita zeukan dagoeneko, tira egiteagatik. Hezurra oso txikituta zeukanez, anputatu egin genion; nahiko ohikoa zen besoren bat anputatzea, eta txekorrak arazorik gabe hazten ziren. Bukatzean, nire lankideak esan zuen: "Bueno, eta orain gainerakoak anputatuko dizkiogu, ezta?" Noski, txantxetan ari zen, baina baserritarrak sinistu egin zion, eta ero moduan jarri zen! "Zer diozue? Zergatik ez didazue lehenago abisatu? Jakin izan banu ez nizuekeen utziko!". Eta nire lankideak, suari sua: "Lau hankak moztu behar dizkiogu, orekatzeko, bestela erren geratuko da, hiru hankadun mahai bat bezala!". Konturatu zenean txantxetan ari ginela, ez zen haserretu, eta barre ere egin zuen beranduago, baina asko larritu zen momentuan.

Behietatik animalia txikietara salto; zer animalia artatzen dituzue klinikan?

Zakurra izan da betidanik jende gehienak izan duen maskota eta guk gehien tratatu duguna. Dena den, aldaketa handia izan da katuarekin. Hemen, gainera, Bulgariatik etorritako jende dezente dago, eta bulgariarrei asko gustatzen zaizkie katuak, zakurrak baino gehiago. Pandemia hasi zenetik, gainera, ikusi dugu katu kopurua izugarri handitu dela. Esan ohi da zakurra zurea dela eta zu katuarena zarela, zeren eta katuak nahi duena egiten du. Abantailak ere baditu: hotzagoa da, aparte egoten da, zuregana joaten da beharra daukanean, eta ez daukanean zure beharrik ez dizu kasurik egiten. Etxe barruan ongi moldatzen denez, ez duzu

Klinikan operazioak egiteko gela bat ere badute. Arg: Labrit.

paseatu behar, eta oporretara joateko-edo ere errazago molda zaitezke; janaria, ura eta harea jarriz gero, nahikoa du. Zakurrak, aldiz, ezin dira bakarrik utzi, eta oporretara joan ahal izateko egoitzaren batean utzi behar dituzu.

Halere, guk beti gomendatzen dugu katuak zikiratzea. Urtean askotan jartzen dira ohara, are gehiago eguna luzatzen denean, eta katakume asko izaten dituzte aldi bakoitzean. Hori kontrolatu beharra dago. Badago beren kabuz katuak zikiratzeko ekartzen dizkiguten bizilagunak, haienak izan gabe ere.

Eta zuk baduzu maskotarik?

Zakur bat eta katu bat ditut. Betidanik eduki izan dugu txakurra, eta batzuk hil ere egin behar izan ditugu, osasunagatik.

Guk ez diegu animaliei nahieran egiten eutanasia; legea gainera asko aldatu da horren inguruan. Batzuk bai etortzen zaizkigu esanez beren maskotari eutanasia egin nahi dietela gaiztoak direlako, hozka egiten dutelako edota alde egiten dutelako. Ez diogu inoiz eutanasia egiten osasuntsu dagoen animalia bati. Batzuetan, gerta daiteke gaixo egotea, baina gaixotasun batzuek tratamenduak dituzte, eta tratamendu baten bidez animaliak bizi kalitate ona izan badezake, hori aholkatzen diegu. Sufrimendua kentzen diegu gaixotasun batek konponbiderik ez daukanean. Bezeroei beti esaten diegu haiek erabaki behar dutela, guk gomendatu baino ez diegu egiten.

**AURRERA
TABERNA
ARALAR, 15
948 60 47 24**

**TAXI
SOROA
609 168 217
Bederatzi plaza**

Antsoñea
BASERRIKO GAZTA
948 513 468
www.antsonea.com
Uztegi (Araitz)

**OTXOTORENA
okindegia**
ARRIBE
ADI!! TLF BERRIA:
948 51 30 32

LARRAUNGO PAISAIA KULTURALA BABESTEKO AKORDIOA

Astiz Irujo fundazioak eta Aranzadi zientzia elkarteak lur zaintzailatza akordio bat sinatu dute, Larraun ibarreko paisaia kulturala kontserbatzea helburu. Akordio horrek fundazioarenak diren 51 lur saili eragingo die, eta gehienak nekazaritza eta abeltzaintza jarduerekin lotuta daude. Horrez gain, *Aralar*, *Kirikuren begirada* liburua aurkeztuko dute. Izen bera duen erakusketa ikusgai dago oraindik ere, Lekunberriko Antonea Etxean. Aralarren iragana, oraina eta etorkizuna lantzen ditu, testu, objektu eta argazkien bidez.

ARAITZ, BETELU, LEKUNBERRI ETA LARRAUN DAUDE AKTIBAZIO SOZIOEKONOMIKORAKO PLAN BATERATUAN

Araitz, Betelu, Lekunberri, Larraun, Arano, Areso, Atetz, Basaburua, Goizueta, Imotz eta Leitzako udalek, lurraldeko funtsezko eragileekin batera, talde eragile bat osatu dute, lurraldearen egoera sozioekonomikoa hobetuko duen ibilbide orri partekatu bat diseinatzeko. Martxoaren 21eko bileran urte osoan garatuko den proiekturako prozesua ezarri zuten. Cederna Garalurrek bultzatu du proiektua, eta helburua da herritarrak eta lurraldeko funtsezko eragileak inplikatzeko, lurraldearen garapen sozioekonomikoan eskualdeko lankidetzari indartzeko.

TILIN TALANEK KUDEATUKO DU AROTZ ENEA

Etxarriko Arotz Enea barnetegiko udalekuak Tilin Talan Donostiako haur eskolak kudeatuko ditu uda honetatik aurrera. Kutxa Fundazioak urrian jakinarazi zuen barnetegiaren kudeaketa utziko zuela, 60 urte eta gero. 7 eta 13 urte bitarteko haurrentzat izanen dira egonaldiak, eta hirueledunak: euskaraz, gaztelaniaz eta ingelesez. Izen ematea irekita dago jada: www.tilintalan.es.

KOMUNITATE ENERGETIKOEI BURUZKO TAILER BAT EGINGO DUTE LARRAUNEN

Larraungo Udaleko Garapen Taldeak *Energia Komunitateak* izeneko tailer bat antolatu du. Helburua da azaltzea zer diren komunitate energetikoak, erakustea energia trantsizioan daukaten garrantzia eta herritarren parte hartzea bultzatzea herrietan holako komunitateak sortzeko. Apirilaren 23an izango da, 10:00etatik 13:00etara, Gabari gune irekian. Idoia Zuletek (Arankoa abokatu bulegokoa), Esther Muñozek (Kisar aholkularitza) eta Oihana Loreak (Artelan aholkularitza) parte hartuko dute.

KULTUR ANIZTASUNAK ABERASTU EGITEN GAITU

Larraun Bizi ekinbideak *Larraun mundiala!* izeneko egitasmoa jarri du martxan. Ibarrera beste toki batzuetatik gero eta jende gehiago etortzen dela ikusita, horiek ikusaraztea, kultur aniztasunaren aldeko jarrera bultzatzea, komunitate gisa indartzea eta partaidetza aktiboa sustatzea dute xede. Martxoaren 11n aurkeztu zuten, Korrika kulturalaren barruan Ibarberri eskolarekin batera antolatutako hitzaldi batean, eta martxotik maiatzera bitarte garatuko dute: inkesta bat egingo dute, atxikimendu bideo bat eta eragileak egitasmoak garatzera deitu dituzte. Maiatzaren 21ean festa mundiala egingo dute Lekunberrin, baita herriz herriko karabana bat ere.

ZAHAR ETXEETAKO LANGILEAK, BORROKAN

Urtebeteren ondoren, zahar etxeetako langileek ez dute aurrerapausorik lortu patronalarekin egindako bileretan. Salatu dute ez dietela taxuzko proposamenik egin. Horren aurrean, martxoaren 24an eta 31n mobilizazioak egin zituzten Iruñean, Tuteran eta Tafallan. Herritar guztiei mobilizazioetan parte hartzera deitu diete. Langileek argi daukate lan baldintza duinen alde borrokatzen segituko dutela.

Artitzako Izotz Aroko tresnak, mugarri

Duela 14.500 urteko aztarnak topatu dituzte Atalluko Sagaskin kobazuloan, Artitzan. Oria ibaiaren arroan aurkitutako Izotz Aroko aurreneko aztarnategia da. Suharriz egindako hainbat pieza aurkitu dituzte, Goi Paleolitikoko teknologiaren adierazgarri. Jesus Tapia Aranzadi zientzia elkarteko Historiaurreko Saileko zuzendariak aurkikuntzaren berri eman berri du Araizko udaletxean.

16

Jesus Tapia. Arg: Labrit.

Iragana puzzle bat da, eta puzzleko pieza guzti-guztiak dira beharrezkoak argazkia osatzeko. Pieza batzuk besteak baino ikusgarriagoak dira, deigarriagoak, eta beste batzuk, aldiz, xumeagoak, apalagoak; baina denak dira ezinbestekoak. Puzzle baten piezekin alderatu ditu aztarnategiak Jesus Tapia Aranzadi zientzia elkarteko Historiaurreko Saileko zuzendari eta arkeologoak. Azken lau urteak Atalluko Artitzan dagoen Sagaskin kobazuloan eman ditu, iraganaren puzzlea osatzen lagunduko dioten aztarnen bila, baita aurkitu ere. Duela 14.500 urte inguruko aztarnak topatu dituzte, suharriz egindako tresnak; azken Izotz Aroko garaikoak. Mugarri bat izan da aurkikuntza; izan ere, orain arte ez zuten garai hartako aztarnarik aurkitu Oria ibaiaren arroan. Araizko udaletxean eman zituen azalpenok Tapiak joan den hilean, eta Sagaskingo tresna batzuk bertatik bertara ikusi ahal izan zituzten aurkezpenera joandakoek.

Hain zuzen ere, ekoizpen prozesuaren katea da Aranzadikoak ikertzen duena, haren arabera, informazio asko lortzen baitu aztarna gutxirekin. Historiaurrea oso epe luzea izan da, eta urte horietan guztietan zernolako bizimodua zuten jakitea da arkeologoaren helburua. Horretarako, esan zuen zer teknologia mota erabiltzen zuten jakin behar da.

Ez dute lan samurra egin orain arte. 2018an aurkitu zuten, eta oraindik ere lan dezente daukate egiteko, baina pozik daude aurkitutakoarekin:

“Sagaskin leku berezia da. Oria ibaiaren arroan egin dugun lehen-biziko aurkikuntza da, eta ez da erraza dituen ezaugarriak zehaztea. Oso kobazulo polita da, eroso; ni zutik sartzen naiz. Txikia da, baina eroso, ongi orientatua, lehorra, eta ongi dago kokatuta, errekatik gertu”. Aranzadikoak azaldu zuen Iñaki Alonsok animatu zuela Sagaskin aztertzerara, eta biak hasi zirela horretan. Hasieran, lauza pare bat ikusi zituzten, bi harri handi, lau eta mehe. Orduan, zulatzea erabaki zuten, aztarna interesgarriak aurkitu zituztelakoan. Urtebete geroago, lagina bi metro zabaldu zuten, eta suharri batzuk aurkitu zituzten, baina ez material nahikoa jakiteko zer kanpamentu mota zen edo zertarako erabiliko zuten garai hartan. Hala, beste bi metro zabaldu zuten lagina, eta material dezente agertu zitzairen. “Gaineko geruzak ez dauka ezer ere ez, azalean lauza pare bat baino ez, eta erdiko partean ezta ere. Horrek esan nahi du mailak ez direla asko nahastu, eta lagina zabaltzeko aukera ona eskaintzen zuen”.

Aurkitu zituzten materialak aztertuta, Tapiak azaldu zuen ziur zekitela historiaurrekoak zirela, Paleolito edo Mesolito artekoak, glaziazioan kokatu aurretik edo bukatu eta gerokoa, baina zehaztu gabe zeukaten. Hori izan dute arazo nagusi, hau da, data zehatz bat jakitea, sekuentzia bakoitzak datu desberdinak ematen zizkielako. Goiko azalak ez ziren asko nahastu, baina behekoetan azkonarrek zulo pila bat egin zituzten, eta, horregatik, denbora dezente behar izan dute geruza bakoitzaren

Iñaki Alonso, kobazulo barruan. Arg: Aranzadi.

Sagaskin kobazuloa. Arg: Aranzadi.

datazioa zehazteko. Baina lortu dute: “Gutxienez identifikatu ditugu hiru fase okupazional. Ez dakigu zenbateko epekoak izan ziren, baina ez zituzten eserialdiak egiten: Sagaskinen jartzen zuten kanpamentua tarteka, eta joan-etorrian ibili ziren”.

Uste dute zulatzen jarraituz gero

okupazio gehiago aurkituko dituztela, baina Aranzadikoak argi utzi zuen beren asmoa dela gutxieneko ezaugarri batzuk zehaztea: “Gure proiektuaren asmoa da hautsak harrotzea eta gutxieneko ezaugarri batzuk zehaztuz aurrera segitzea. A-tzetik etorriko dira beste ikertzaileak,

Iñigo Garaioa
MARGOLARIA

696 658 288
LEKUNBERRI

German Lasarte
HARATEGIA

ARBONDO
Aralar kalea 9
Lekunberri
948504157

MALLOAK
ARTZAI GAZTAK

Granja Martikoa, GANTZA, Nafarroa
Tfno: 649 672 037 - Jaxue: 660 511 092
Malloak.com | info@malloak.com

IDIAZABAL

GALBURU
okindegia - panaderia
Egur-labean egina!

Alde Zaharra 50
LEKUNBERRI
948 50 40 42

Aurkikuntzaren aurkezpena Araizko udaletxean. Arg: Labrit.

18

Ikatz pila bat ere aurkitu dute Sagaskinen

galdera zehatzagoak planteatzeko. Guk egingo duguna da zehaztu aztarnategia ze garaitakoa den, fase bat baino gehiago dituen eta funtzioak gutxi gorabehera”.

Suharria, ibilbidea osatzeko

Suharria historia osoan erabili izan da tresnak egiteko. Oso arroka gogorra da, oso zorrotza, ongi mozten du, erraza da lantzen, baina ez du dena alde: ez da edonon sortzen. Garai hartakoek ezinbestekoa zitzairen suha-

rria tresnak prestatzeko, eta, horregatik, beti jotzen zuten iturri zehatz batzuetara holako harrien bila. Arkeologoentzat oso lagungarria izan da arrasto hori; suharria ez denez edonon sortzen, gaur egun badakite puntu bero horiek non dauden — batzuk, behintzat—, eta, hala, garai hartakoek egiten zituzten ibilbideak osa ditzakete. Trebiñu, Urbasa eta Gaintzurizketa dira suharria dagoen lekuetako batzuk. Dena den, suharri guztiak ez dira berdinak: bakoitzak bere ezaugarriak ditu; arroka antzekoak dira, baina ez dira berdin-berdinak, eta, horri esker, ikertzaileek jakin dezakete suharri mota bakoitza nondik hartzen zuten eta nora eramaten zuten. Puntu horiek elkartuta lortu dute aztarnategien plano bat osatzea eta ibilbideak marraztea. Datu deigarri bat: Gipuzkoan, 300 kilometrotik ekarritako suharriak aurkitu dituzte, Frantzian bildutakoak. Tapiak azaldu zuenez, kalitate oneko materialek luze bidaiatzeko modua ematen zuten.

Adituek ez dute lortu zehaztea zein zen Sagaskinen funtzioa, ez baitute ez josteko, ez ehizatzeke, ez orrazteko tresnarik aurkitu. Halaber, uste dute informazio asko daukala oraindik ere gordeta, eta haren barrunbetan bilatzen segitzeko asmoa daukate, puzzlea ahalik eta gehien osatu ahal izateko.

IORTIA CLINICA DENTAL · HORTZ KLINIKA

Juanjo Gaite García · Odontologoa Kol. Zbkia. 317
Estitxu Telleria Elorza · Odontologoa Kol. Zbkia. 591

Lekunberri: 948 604 804 · 618 818 005
Altsatsu: 948 467 603 · 667 66 17 69

ODONTOLOGIA OROKORRA · INPLANTEAK ·
ORTODONTZIA · HORTZ-ESTETIKA · PADI

tanatorios
IRACHE
Betidanik

ALTSASU - IRURTZUN
LEKUNBERRI - BETELU - LEITZA

LOREAK, HILARRIAK, ESKELAK,
ERRAUSKETAK ETA ZERBITZU OSAGARRIAK

24 ORDUKO TELEFONOA
· 948 19 70 70 ·
www.tanatoriosirache.es

ARAITZ-BETELU

Haurrentzako nahiz helduentzako Arteterapia ikastaroa

Maiatzaren 2tik ekainaren 27ra bitarte, Arteterapia ikastaroa egingen dute Araitz-Betelun, Irantzu Iturbe arteterapeutak gidatuta. Haurrentzako (7-12 urte) nahiz helduentzako izanen da, eta bederatzi saio egingen dituzte denera: astean bi ordu inguruko bat. Aurretik, baina, tailer esperientzial bat ere egingen dute apirilaren 25ean, zertan datzan hobeki jakiteko eta taldea ezagutzeko: haurrentzako tailerra 16:45etik 18:15era izanen da, eta helduentzako, berriz, 18:30etik 20:30era, Beteluko udaletxeko erabilera anitzeko gelan. Ekarpena: 7€ (haur) eta 10€ (heldu), material eta desplazamendu gastuak ordaintzeko.

ESKUALDEA

Aldarriz betetako emakumeen nazioarteko eguna

Euskal Herriko Bilgune Feministak zaintza sistema publikoa eta komunitarioa aldarrikatu zuen Emakumeen Nazioarteko Egunean, martxoaren 8an. Gurean ere mobilizazioak eta hainbat ekintza antolatu zituzten egun horren bueltan. Araizko-Beteluko Tximuutxe Bilgune Feministak eta Itaia Emakumeon Talde Sozialistak erabaki zuten zahar etxeetako langileen borrokarekin bat egitea eta haiekin batera mobilizatzea. Larraunen eta Lekunberrin ere manifestazioa egin zuten martxoaren 8an bertan. Horrez gain, martxo osoan egin zituzten bestelako ekintzak ere: tailerrak, zineforuma, pintxo dastaketa, eta abar.

ESKUALDEA

Musika, mugimendu eta pandero ikastaroa

Aralar Udal Musika Eskolak bi ikastaro antolatu ditu azken bi hilabeteotan, eta parte hartzaileak oso gogotsu aritu dira musikan murgildurik: batetik, musika eta mugimendua lantzeko tailerrean Araitz, Betelu, Larraun eta Lekunberriko bederatzi haur aritu dira, 2018an jaiotakoak; musika eskolako zona guztietan 25 haur izan dira guztira, sei astez.

Bestetik, pandero ikastaro bat ere egin dute: horretan, adin desberdinetako hamabost ikasle izan dituzte Araitzen eta Betelun, lau astez.

**Construcciones
 Gañarbe**

ERREABILITAZIOAK
 IGELTSERITZA
 FATXADAK
 TEILATUAK

📍 Oztegin kalea 2, Lekunberri
 📧 construccionesganarbe@gmail.com

☎ 616 457 540
 ☎ 636 827 846

Txooooox!
JUANLUZENA
SAGARDOTEGIA

MAIATZERA ARTE txotx denboraldia zabalik

948 604 571 | 680 652 183 | ODERITZ

“Iruittuk hartuta”

Gaztetan erabiltzen giñun hau, norbaitek bere burun irudikatzen zue-
nean beste batek zer uste zuen, edo
beldur bat hartuta zegonean, edo
“mania” hartuta norbaiti edo... Herri
jakintzaren beste esamolde bat, Iruittuk
hartuta hao. Gestalt psikologia
ikasten hastearen ondorio bat da
ohartzea uste baina gehiago erabil-
tzen dudala irudimena nire harre-
manetan.

Ikasi dut irudikatzea dela pentsa-
tzea besteari zer gertatzen zaion, zer
pentsatzen ari den, zer uste duen ni-
taz... baina hori dela nik uste duda-
na, edo neri iruditzen zaidana, baina
ziurtatzeko, besteari galdetu behar
diodala, bestela ezin dudala baieza-
tatu. Eta ohartu naiz zenbat “iruittu”
eman ditudan egitzat, eta sinistu,
eta horien arabera jokatu, eta... ne-
onentzako kalte!

Zenbat eta zenbat iruditu in-
gurukoari buruz, aurre iritziengatik,
beldurrengatik... Adi egon nahi
nuke, gezurretako errealitate bat
sortzen didaten pentsamenduak
burutik kentzeko. Iruditzen bazait
zeozer eta garrantzizkoa bada, gal-
detuko dut ea horrela den edo ez...
eta batez ere saiatuko naiz alperrik
behar baina gehiago ez pentsatzen.
Ez da erreza, bizitza guztian pentsa-
tzera “entrenatu” naiz eta...

Nire barnean funtzionatzeko era
ikusten eta egokitzen noan heinean,
hobe moldatua sentitzen naiz mun-
durako. Alferrikako iruditutak kendu
nahi nituzke bada, eta ahalik eta
benetakoena den pentsamenduz,
sentimenduz eta ekintzez bizi. Ze
iruitzen zaizu?

“Oraindik ere herritarren gain dago ahalegin nagusia”

Badator 22. Korrika; zer esan nahi du horrek zuentzat?

Burura sentimendu eta emozio asko etortzen zaizkigu batera: euskara, zirrara, poza, babesa, ardura, urduritasuna, esfortzua...

Nolakoa izan da prestaketa eta antolaketa?

Lan handia egin dugu, eta, beti bezala, gogotsu eta ilusio handiarekin. Bi lan mota egin ditugu: alde batetik, guk, AEK-ko kideok, egiten duguna, hau da, kilometroen kudeaketa, Korrika lagunen kontua, arroparen salmenta, Korrika laguntzaileak... eta, beste alde batetik, denon artean egiten duguna, alegia, korrika batzorde bat osatzen dugu zonako jendearekin, eta martxoan egiteko hainbat ekintza antolatzen eta kudeatzen dira. Adibidez: Ines Bengoa ipuin kontalaria, Larraun Mundiala hitzaldia, Korrika ginkana eta Antton Telleriaren Nekatutak bakarrizketa. Askok eskertzen dugu jendearen inplikazioa, Korrika denok osatzen baitugu. Beste modu batean, Korrika ez litzateke existituko.

Zer ekarpen egiten dio horrelako egitasmo batek AEKri?

Korrikak egiten duen ekarpena behar-beharrezkoa dugu AEK-n. Egun, oraindik ere ez da nahikoa diru laguntzen bidez jasotzen duguna euskaltegion bizi- iraupena bermatzeko. Gure kasuan, Iparraldeko Euskara Mankomunitateak ere diruz laguntzen ditu euskaltegiak eta ikasleak. Dena den, ekarpen ekonomikoaz gain, Korrika euskararen egitasmo erraldoia dela argi dago, eta duen hedapenagatik euskararen zabalkunde zentzu askotan ematen du.

Zein da Larraungo AEKren egoera gaur egun?

Azken bi ikasturte hauetan beheranzko joera antzeman dugu; pandemiak euskarari ere eragin diola esan dezakegu, leku askotatik desagerrarazi baitu euskara. Beraz, egoera hobe bizi izan dugula esan genezake.

Zenbat ikasle ditu? Zein herritan ematen ditu eskolak?

Ikasturte honetan gure euskaltegitik artatzen diren bi talde ditugu Ola-

Jone Gabari Satrustegi, Edurne Etxetxikia Goikoetxea eta B atriz Buldain Etxarri, Larraun eta Lekunberriko AEK-ko kideak. Arg: Labrit

guen, bat Larraintzarren, bat Eritze-goitin eta bi Lekunberrin. Taldeez gain, autoikaskuntza ereduarekin ari diren hamasei ikasle ditugu.

Ikasle horiek zer ezaugarri izan ohi dituzte?

Denetarik dago: adinari dagokionez, 18 urtetik 66 urtera bitarteko ikasleak ditugu; %54 emakumezkoak dira; azterketaren bat prestatzeko izena eman dutenak; seme-alaben ikas prozesuan parte hartu nahi dutenak...

Azken urteotan, egoera aldatu da gure inguruan euskararen irakaskuntzari eta erabilerari dagokionez?

Badakigu zein den guk daukagun sententzia, baina, hobe denez datuetan oinarritzea, kale neurketaren emaitzak ikusi eta aztertu beharko ditugu, lan ildoak markatzeko; beraz, horien zain gaude.

Herritarrek zerbait egin dezakete laguntzeko?

Herritarren esku dago ia guztia; bai

euskara ikasteko orduan, bai maila hobetzeko orduan, baita erabilerari dagokionez ere. Euskaltegia baliabide eta eragile bat da, baina herriak egiten du garena.

AEK-k adierazi izan du administrazioari dagokionez euskaltegiei bideratutako baliabideak oraindik ez direla nahikoak. Zein da Larraungo AEK-ko langileen egoera?

Langileen egoerari dagokionez, aldeak daude batetik bestera. Alde batetik, kontuan izan behar da bakoitzak zein dedikazio izan nahi duen, eta, beste aldetik, zein aukera dauden dedikazioa osatzeko. Normalean gustura aritzen gara daukagunarekin.

Nafarroako Gobernuak urrats sendo bat egin berri du, are kontuan hartuta orain dela sei urte ez zuela dirurik bideratu euskaltegiatara. Zer eskatzen duzue?

Egia da azken urte hauetan urrats esanguratsuak egiten ari direla sektorea egonkortzeko, baina oraindik ere ez ditugu baliabide nahikoak jaso-

tzen. Hori esanda ere, afera ez da soilik diru kontuetan kokatzen. Nafarroan, Euskal Herria berreuskaldunduko badugu, hizkuntza politika berri eragin-garriak eraman behar dira aurrera, baliabide ekonomiko ongi hornituta, plangintza sendo batekin, Nafarroan euskararen lege berri batekin non herritarren hizkuntza eskubideak ez diren zonifikatuta egongo, eta abar. Gobernuaren aldaketa eman zenetik, HEA ordenatzeko beharra argiki adierazi genion Nafarroako Gobernuari, eta haiek sektore estrategikotzat jotzen gintuztela aitortu. Hala ere, gaur egun, oraindik ere ez dago planik nafar helduengana iristeko, eskaintza ordenatu gabe dago, mapa zehaztu gabe, finantzaketa guztiz bermatu gabe, doakotasunerako pauso txikiak ematen ari dira, baina oraindik ere herritarren lepora dago ahalegin nagusia...

Eman diguzuen aukera aprobe-txatu nahi dugu eskerrak emateko 22. Korrikan, modu batean edo bestean, parte hartu duzuen guztiei.

Hitzekin, hitzekin, sentitu, pentsatu, hitzekin!

CONSULTORIO VETERINARIO, S.L.
HIRUROK S. VETERINARIOS

Telefono zenbakia eta faxa:
948 50 43 31
Lekunberri

Errotaldea 19,
Lekunberri

MARTILLO TXIKI
PERKUSIO ESKOLA

www.martiloftxiki.com
679 938 016

NEKAZARITZA, INDUSTRIA ETA ERAIKUNTZA
ARLOETAKO HORNIGAIK
BURDINDEGI ETA BRIKOLAJEKO TAILERRA

URZUBI S.A.

Tel. 948 50 42 41
Fax 948 60 45 20

Lekunberri
urzubi@hotmail.com

Lekunberriko Legoa arrakastatsua: 110 parte hartzaile eta ibilbide berria

Indarberrituta bueltatu da Lekunberriko Legoa, ibilbide berria estreinatu baitu, eta parte hartzaile kopurua nabarmen handitu baita aurten: 70 korrikalari inguruk parte hartu dute helduen kategorian, eta 40 haur inguruk. Orain dela hiru urte 42 korrikalari izan ziren aurreneko horretan.

32. aldi honetan, Lekunberri bertan izan da lasterketa, eta ibilbidea luzatu egin dute: 4 kilometro eta 700 metro beharrean, 9 kilometro izan dira; 4 kilometro eta 500 metroko bi buelta. Erreleboka egiteko aukera ere izan dute parte hartzaileek.

Ioseba Ordoki Lekunberriko Kirol zinegotziak azaldu duenez, azken 10 urteetan izen emateak gutxituz joan dira, eta oso pozik daude aurtengo parte hartzearekin. Gehitu du ibilbide berria mantenduko dutela aurrerantzean ere: "Ibilbide urbanoa da, popularra eta korrikalari gehienek esan digute asko gustatu zaiela aldaketa".

Ladis Galarza ez da Asperekin arituko aurrerantzean

Aspe enpresak ez dio kontratua berrikotzeko Baraibarko Ladis Galarza pilotariari. 2009an egin zuen debuta, eta orain agur esateko ordua ailegatu zaio, hamahiru sasoiatan profesional bezala aritu eta gero. Martxoaren 26an Labriten jokatzekoa zen, Ezkurdiarekin Agirre eta Albisuren aurka, eta hori izango zen bere azken partida, baina eskutako lesio batengatik bertan behera utzi behar izan zuen parte hartzea.

Kale eskaladan trebatzen

Hilero bezala, askotariko planak proposatu ditu Printzak martxoan, eta, besteak beste, primeran pasatu zuten kale eskalada egiten. Printza bertatik hasita, herriko hainbat paretan eskalatu zituzten, boulder modalitatean trebatuz.

Araxes Nafarroako txapelketako finalerako sailkatuko da, ongi bidean

Aurreko 11 urteetan bezalaxe, aurten ere Araxes herri kirol taldea Nafarroako Kirol Jokoetako Herri Kirol Txapelketan parte hartzen ari da. Orain arteko bideari erreparatuta, litekeena da Kimuak eta Haurrak kategorietako taldeak finalerako sailkatzea. Gainera, aurtengo finala Beteluko pilotalekuan izango da, apirilaren 10ean, 11:00etan. Orain arte jokatuakoaren arabera, sariak lortzeko aukera handia dute, izan ere, Kimuak kategoriako kirolari gazteak proba konbinatuko sailkapeneko lehen postuan daude, eta Haurrak kategoriakoak, berriz, bigarrenen, bai proba konbinatuan, baita sokatiran ere. 34 talde daude denera: 21 Kimu mailan, 7 Haur mailan eta 6 Kadete mailan. Araitx-Betelutik, Baztandik, Iruñerriatik, Basaburuatik eta Sakanatik joan dira parte hartzaileak txapelketara. Finalera maila bakoitzeko lehenengo laurak sailkatuko dira soilik. Finala etxean jokatu dutenez, herritarrek pilotalekura joatea animatu nahi dituzte, kirolariei merezi duten bultzada emateko!

Larraunek irabazi du Espainiako Bigarren Mailako Pilota Txapelketa

Larraungo taldeak lortu zuen Espainiako Bigarren Mailako pilota txapelketako garaikurra, eta, hala, lehen mailara igotzeko txartela eskuratu dute pilotariek. Errioxako Arnedon jokatu zuten finala, eta finaleko bi partidak irabazita nagusitu ziren. Finalaren bila jokatuako partidaren, Soriako Urbi6n B. taldearen aurka neurtu zituzten indarrak. Soriarrak irabazten hasi ziren Hernandorekiko lehia oso parekatuan, Txoperena 10-7, 0-10, 5-4 gaindituz. Binaka, ordea, Galarza eta Gurrea jaun eta jabe izan ziren Molina eta Cabrerizoren aurka, 10-3 eta 10-0eko emaitzarekin.

Beste finalerdian, Ezcarayk Nafarroako finala saihestu zuen, 2-0 irabazi baitzioten Barañaini. Jorge Altuzarrak buruz buru irabazi zion Mario De la Torreri 10-8, 10-3 eta binaka Bengoak eta Javi Altuzarrak Roldan eta Iker Tainta 4-10, 10-2, 5-2 garaitu zituzten. Beraz, finalerako lehia Larraun eta Ezcarayren artekoa zen. Nafarrek 2-0 irabazi zituzten eskuz banakako eta eskuz binakako partidak. Lehenengoan, Txoperenak finalerdia galdu zuen, eta Jorge Altuzarrari irabazi zion 10-5, 10-5. Galarzak eta Gurreak gauza bera egin zuten Bengoarekin eta Javi Altuzarrarekin 10-5, 10-5.

Non daude elefanteen kanposantuak?

Hildako elefante gutxi ikusten omen dira Afrikako sabanan. Ez dago animaliarik elefanterik jaten duenik. Gizakia ez bada. Edo beno... Amalurra animalia bada, orduan bai.

Antza, afrikarrek urteetan gorde duten sekretua izan da: "elefantea animalia sakratua da eta halaxekoa da hauen heriotza".

Sabanako aintziretara ur bila joaten direnean, tronpa aise altxatzen eta mugitzen dute elefante gazteenek ura arazorik gabe edan ahal izateko. Zahartzen doazen heinean, ordea, ur-bazterrera geroz eta gehiago hurbildu behar izaten dira; ez baitira hain abilak tronpa mugitzen.

Pixkana-pixkana, ura edan nahian, uretara sartu behar izaten dute, sudur-esku-gorputz-adar luze hori altxatu ezinean.

Aintzirako hondoko lohia animalia zurruputzen hasiko da. Hankak hondoratuko zaizkio lehenik, gorputz osoa urpean geratu arte. Ezinezkoa izanen zaio ateratzea: pisutsuegia da.

Elefanteak urak irensten ditu.

Non dauden elefanteen kanposantuak, beraz? Lakuen hondoa.

Bigarren aukera bat eman diot duela urte batzuk harekin konektatzen kostatu zitzaidan liburu bati. Richard Kapuscinski kazetariak ederki ezagutzen zuen Afrika. Bere bidaiaren kronika zehatz bat eskaintzen duen Ebano liburu berriz hasi dut eta ez naiz damutzen. Hementxe utzi dizuet opari liburu honen zatitxo bat.

Ihoteek girotutako hila!

Betelun, Arruitzen, Gorritin eta Gaintzan ospatu dituzte ihoteak martxoan. Herritarrek pozik atera dira kalera, eta giro paregabea izan dute guztietan. Gorritin, gainera, herriko etxe berria inauguratu zuten ihoteetan: hamaiketakoa egin zuten txoko polit horretan, orain arte auzolanean txukundutakoa, eta hainbat erabilera emango dizkiote aurrerantzean.

24

Beteluko desfilea. Arg: Labrit.

Gaintzako puska biltzea. Arg: Labrit.

Jende asko bildu zen Gaintzan. Arg: Labrit.

Bizarra mozten Betelun! Arg: Labrit.

Arruiz. Arg: Bernar Azpiroz.

Attezarkorekin.
Arg: Bernar Azpiroz.

Gorritiko inauteriak, herriko etxean. Arg: Agurtzane Altuna.

Beteluko puska biltzea. Arg: Labrit.

Hamaitetako ederra egin zuten Gorritin!
Arg: Agurtzane Altuna.

M. Angeles Urrizalki
iragarkiak, berriak, eskelak...
Diario Vasco eta Diario de Navarrako Korrespontsala
948513056
699179437

Atabal
 okindogia
 Era askotako ogiak eta gozoak
 Etxez etxe banatuko dugu
 Ogia enkargatzeko...
948513151

MAITE HARATEGIA
BERTAKO HARAGIA
 Txistorra, txorizoa, saltxitxak, sukaldatutako platerak.
 Etxera eramateko zerbiztua ere eskeintzen dizugu.
 Antigua kalea 7
 31890 BETELU
 948 51 30 88 maiteharategia@hotmail.com

emozioen munduan

●● Lorea Zulet (Psikologoa)

Kexak

Klasetik ateratzean bi ikasle hizketan: "Geratu ginen berak egingo zuelakoan, eta orain dio ez duela denbora nahikorik ostiralerako aurkezpenean entregatzeko, ez dut ulertzen!"

Nire bizilagunaren mezu bat gaur goizean: "Atzo gimnasiara joan nintzen eta gaur ezin dut muskulu bat mugitu!"

Hainbeste kexa nola sentiarazten zaituzte? Negatibitate pixka bat transmititzen da ezta? Gustatuko litzaidake artikulo honen bidez kontziente egitea noiz eta zertarako erabiltzen dugun kexa. Has gaitezen!

Ze ondo sentiarazten gaituen munduaz pixkat kexatzeak, nahiz eta oso garbi euki kexa horiek ez gaituztela inora eramango, ez dutela mundua konponduko. Zergatik gertatzen zaigu hori orduan?

Kexatzea mekanismo erabilgarria da, psikologikoki, gizabanakoari onura psikologikoa ematen baitio. Funtsean, emozio eta pentsamendu negatiboak kanporatzeko eta horrela ekintzarako mobilizatzeko balio du. Nahiz eta batzutan azken pauso hau ahaztu. Izan ere, askotan, kexan instalatzen gara ekintzara pasa gabe, konturatu gabe kexan geratzean gauzak ez direla aldatuko. Jarrera horretan egokitzen gara gure inguruko pertsonen soluzioa aurkituko dutelakoan guk ezer egin gabe. Eta askotan horrek nekatu baino ez ditu egiten...

Baina, joan gaitezen haratago... Zergatik dago gehiegi erabiltzen duen jendea eta kexa gutxi entzu-

ten dutenak? Zer egon daiteke ituzar automatikoa den ekintza horren atzean?

Pentsamentu okerrak eta irrazionalak

Txikitatik, guztiok sinesmen jakin batzuetan oinarritutako bizitza ikus-teko modua eraikitzen joan gara, iturri anitzetatik transmititua: familia, gizartea, kultura, eskola, harremanak, etab. Hauek gertatzen zaiguna interpretatzeko modua gidatzen dute eta gure esperientzietan paper garrantzitsua betetzen dute. Sinesmen horietako batzuk erosoak dira, beste batzuk oso zorrotzak. Gauzak nola izan behar duten uste dudana ideia nire errealitatean nola dauden ados ez dagoela ikusten bada, ondoeza agertuko da. Eta ondoeza hori adierazteko modu bat kexa moduan izan daiteke.

Jarri dezagun burua martxan: Pentsatzen gelditu al zara zure kexaren atzean berrikusi behar k o

zenukeen ideia, uste edo pentsamendu okerreren bat egon ote daitekeen?

Ezintasun ikasia: "Ezin dut ezer egin min ez nazan"

"Erlazioa uzteko ausardia izan nahiko nuke, baina ezin dut. Gainera, ez dut uste bera bezainbeste jasan dezakeen inor aurkituko dudarik". Esaldi honek kexa-kutsu argia du, baina ezintasun ikasia deitzen dugunaz mozarrotuta dago, gertakari negatiboan aurrean kokatzeko modu bat.

Termino honek, lehenengo pertsonan baldintza kaltegarriak eta mingarriak jasatean egoera horretatik irteteko ezer egiteko aukera sentitzen duen animalia edo pertsonari deitzen zaio.

Gertatzen zaiona erreakzionatzeko eta aldatzeko gai sentitzen ez den pertsona horren jokaera mota da, na-

hiz eta berarentzat zein kaltegarria den jakitun

izan. Aurre egiteko estilo horrek ez du onartzen kexa aldaketa-ekintza bihurtzea, ez baitago hori posible izango den itxaropenik ere.

Nola atera sentsazio honetatik? Aldatu beharreko lehenengo gauzak kontrol- sentsazioa itzultzea eta inhi-bizio jarrera aldatu autoestimua gora egiteko, asertibitatea hobetzeko eta autoafirmatzeko. Modu honetan “ez dut egoera hau bizi nahi, min ematen dit, atera eta aldatzeko irtenbideak eta bideak bururatzen zaizkit” bezalako mezuak eta indarra ahal-bibetuko dituzte

Kontrol Locusa: Non kokatzen ditut nire bizitzako gertaerak?

Kontrol locusa egoera bakoitzean sentitzen dugun kontrol sentsazioari egiten dio erreferentzia, eta bi modu daude. Gizabanakoak barneko kontrol-locusa duela esaten dugu gertatzen zaiona barne-faktoreen eta bere ekintzen arabera dela hautematen duenean. Zure arrakasta edo porrota zure ahalegin, trebetasun, ahulezi edo gabeziei egotzen diezu. Adibidez azterketa bat aprobatean bere erantzuna izango litzateke: “Azterketa gainditu dut asko ikasi nuelako”.

Horren ordez, esaten dugu gizabanakoak kanpoko kontrol-locusa duela hautematen da gertatzen zaiona zoriaren, patuaren, besteen erabakien, bizitzan tokatu zaionaren ondorio dela. Azterketaren adibidearekin jarraituz, bigarren modu honetan

pentsetan duen pertsonaren erantzuna izango litzateke: “Ze zortea izan dudan irakasleak azterketa errexa jarri duela eta zorte ona izan dudala”.

Nola eragiten du hau kexetan? Eraitza txarra kontrolatu ezin den ondorioa dela uste duten pertsonak, emankortasunik gabeko kexa bat adieraz dezake. Aldaketarako itxaropen gutxi erakutsiz. “Nire bizilagunak zarata handia egiten du igande goizetan, ez zait batere gustaten baina auzokideen komunitatea izan behar da esaten diona”.

Modu honetan, arduraren zati bat delegatzen ari gara, ez dugu ezer egin nahi aldatzeko gure gauza ez delako uste dugulako. Igandetan zarata egiten duen bizilagunak molestetzen banau, ardura hartu dezaket eta zuzenean berarekin hitz egitera joan, litekeena da zure kexaren gakoa desagertzea.

Modu honetan, gure beharren kudeatzaileak gara eta arazoak konpontzeko pertsona aktiboak bilakatu gara.

Nire tendentzia da: Nire pertsonalitatearen ezaugarri eta berezitasunak

Badira kexarekin batera doazen nortasun ezaugarri batzuk. Egoera depresiborako joera, ezkortasua, frustrazioarekiko tolerantzia baxua, pasibotasuna, sumisioa, bizitasun eta desio falta... Askotan aldaketa planteamendua zailtzen duten ezaugarriak dira, kexa improduktiboa bultzatuz.

Reflexio moduan: Hemendik aurrera zure kexen detektibe bihurtzera animatzen zaitut, nola adierazten dituzun ezagutzera eta zeure buruari galdetzera: Nire kexa hobetzeko eta aurrera egiteko aukerarik al da? Nire kexa aldaketa proposamen batean bihur al dezaket? Zer egin ahal dut kexa hau ez izateko?

Araitzen bidea ereiten

Azken legegintzaldietan Araizko Udalak martxan jarritako egitasmoak azaldu eta baloratu dituzte, baita aurrera begirako helburuak zehaztu ere. Prozesu parte hartzaile bat abiatu dute horretarako, eta lehenbiziko bilera egin dute jada. Besteak beste, elikadura burujabetza sustatzea, kultur ondarea zaintzea eta azpiegitura zerbitzuak bultzatzea jarri dute jomugan, baita ingurune naturala kontserbatzea ere.

Araizko Udalak eta Araizko zaporeak ekinbideak herritarrei helarazi zizkien zuzenean azken legegintzaldietan bai azpiegitura aldetik, bai kultura aldetik sustatutako egitasmoak, elkarlanak eta aldaketak. Bilera bat antolatu zuten horretarako otsailaren hondarrean, eta hogeit hamar inguru joan ziren udaletxera azalpenak aditzera. Balorazioa egiteaz gain, hurrengo urteetarako helburuak eta erronkak ere zehaztu zituzten denon artean, eta hauek izan ziren adostutako lan ildo nagusiak: energia berriztagarrien inguruan lanketa egitea, osasunaren inguruko lanketa egitea, komunitatea indartzea, eta abar. Hala eta guztiz ere, bilerara joan ez baina ekarpenak egin nahi dituen orok

horretarako aukera dauka; udaletxean dagoen buzoian sar dezake edozein proposamen.

Udaletxeari berari dagokionez, Kursal Greenek efizientzia azterketa egin zuen eraikinaren inguruan, eta horretan azaldu ziren gabeziak konpontzen saiatu dira: teilatua isolatu eta leihoak berritu dituzte, bergailua ezpala eta peletarekin jartzearekin batera. Gainera, beheko lokala atondu dute tailerrak egiteko, eta liburutegia ere bai. Mediki etxean etxebizitza berri bat egin da, eta lehengoan etxebizitza sozial bat sortu dute. Garraio zerbitzuan ere eman dute aurrerapausorik: izan ere, taxi zerbitzua martxan jarri da Araitzen, Larraungo, Araizko eta Beteluko

udalen laguntzekin, eta, horri esker, herritarrek euro baten truke erabil dezakete taxia herri batetik bestera joateko —maiatzetik aurrera, bi euro—. Kontzejuekin elkarlan bat sustatzen hasi dira, maiztasun batekin. Euskarari dagokionez, udaleko kideek nabarmendu nahi izan zuten euskara beti daukatela presente, beti hartzen dutela kontuan edozein ekintza egiterakoan, eta beti izanen dela lehentasun. Besteak beste, Uema Udaleri Euskaldunen Mankomunitatearekin administrazioan eta herrian euskararen presentzia eta erabilerak bultzatzen dute.

Kultura izan da beste habe garrantzitsuetako bat. Nafarroako Gobernuaren Landarte egitasmoak ere beste produktu oso interesgarri bat eman dio ibarrari: hain zuzen, Arantza Santesteban zinemagileak sortutako *Liluraren kontra* ikus-entzunezkoa. Bide horretan, baina, ezin aipatu gabe utzi orain dela oso gutxi Udalbiltzak aurkeztutako Mattin komikilariaren lana, *Geuretik Sortuak* ekinbidearen barruan. Heldu diren hilabeteetan izanen da proiektu horri esker sortutako lanak ezagutzeko aukera. Araizko Udalak eta Beteluko Udalak, Labrit multimedia enpresaren eskutik, ondutako *Malloen azpitik*, *Araxesen gainetik* dokumentalean ibarreko ondare immateriala bildu zuten, eta grabatutako ahotsei esker daukate gaur egun herritarrek lehengo ohituren, ikuspuntuaren eta tradizioen berri.

Preso politikoaren eskubideen aldeko egitasmoak ere izan zituzten gogoan, baita Tximuutxe talde feministarekin elkarlanean egindakoak ere. Bukatzeko, mendialdeko

Arriben egindako azoketako bat. Arg: Araizko Udala.

elikadura burujabetza lantzea xede, mendialdeko zortzi udaletxeen artean egindako lanketa sakona azaldu zuten, eta udalen arteko beste akordio bat ere bai: klima eta energia jasangarriaren aldeko alkateen ituna, hala, mendialdeko klima jasangarriarako ekintza plana martxan jarritz.

Araizko zaporeak erdigunean

Horrelako gogoeta prozesu bat egin zuten aldi hartatik jaio zen Araizko zaporeak ekinbidea, eta hainbat jarduera egin dituzte urte hauetan guztietan horren bueltan. Egitasmo horren helburu nagusia izan da Araitz berrakibatzea eta ibarraren garapenean positiboki eragitea. Garapena esatean, modu zabalean uler-tzen dute bidea, hau da, ez ekonomian soilik oinarrituta, baizik eta giza eskubide eta oinarritzko askatasun guztiak errespetatuta, iraunkortasunari zuzenean loturik. Lau ildo nagusi izan ditu: batetik, elikadura burujabetza bultzatzea, eta horren barruan daude, esaterako, baserri-

tarren produktuak plazaratzeko antolatutako azokak, urriko azken igandeetan, mendialdean sortu den mendialdeko azoka ibiltaria; bestetik, ondareari lotuta egindako ekintzak, hala nola Intzako teileria berreskuratzea, Gaintzako belar kablea berreskuratzea eta Kablearen Eguna egitea, eta herri arteko bide sarea mantentzeko lanak. Gogoeta saioak ere egin dituzte, eta Malloko taupa izeneko elkarte bat sortu dute, irabazi asmorik gabekoa.

Etorkizunerako erronkak

Bidea ereiten segitu nahi dute Araitzen, eta herriak bizirik mantendu nahi dituzte. Hori lortzeko, hainbat erronka edo helburu zehaztu dituzte: ekonomian ez ezik, beharretan oinarritutako gizarte eredu justu, sozial, feminista eta ekologiko bateranzko trantsizioa sustatzea; elikadura burujabetza sustatzea; bertako ekonomia sustatzea; kontserbazioa zein erreaktibazioa; kontsumo ohituren kontzientziazioa, oro har; eredu indus-

Araizko zaporeak ekinbideren helburua da, besteak beste, ibarraren garapenean positiboki eragitea.

trializatutik aldentzen den ustategi txikietako eta agroekologian oinarrituriko nekazaritza eta abeltzaintza sustatzea; garaian garaiko eta hurbileko produktuen zein horien komertzializazioa sustatzea; kultura eta ondarea sustatzea; biztanleriaren kohesioa, harremanak eta elkarlana sustatzea; ingurune naturalaren kontserbazioa: basoak, soroak, ibai eta erreka inguruak, harkaitzak; eta azpiegitura zerbitzuak sustatzea: garraioa, energia, hondakinak, bideak...

**aseguru
gintza
XXI**

**ASEGURU
AHOLKULARIAK**

Zure ondarea eta segurtasuna babesteko modu bakarra behar bezela aseguratua egotea da

- ▶ aseguruak@aseguruak.eus
- ▶ 943 65 22 20
- ▶ Korreo Kalea 7-baxua 20400 Tolosa

**urrutia
enea**

etxeko hestekiak

LEKUNBERRI

INFORMATIKA ARALAR
LEKUNBERRI - ARAITZ
LARRAUN
JALMENTA ETA KONPOITZEK

634 551 743
infoaralar@gmail.com

SAN MIGUEL
Taberna-Jatetxea

Arribe
948 51 31 34

2021eko errenta aitortzeko kanpaina

Internet bidez, telefonoz, banketxean edo aholkularitzan.

Aurten ere

**ERRENTA AITORPENA
EUSKARAZ!**

AUTOLIKIDAZIO PROPOSAMENA

Jasotako proposamena onartzerakoan, **TELEFONOZ ZEIN INTERNET BIDEZ**, euskaraz egin nahi duzula esan, eta aurrerantzean ogasunak agiriak euskaraz bidaliko dizkizu.

MEKANIZATUA

- Hitzordua hartzerakoan, adieraz ezazu ogasunarekin harremanak euskaraz izan nahi dituzula.
- Horrela eskatuz gero, ogasunarekin harremana euskaraz izan dezakezu, bai aurrez aurre, eta bai telefonoz zein Internet bidez ere.
- Ogasunak sinatzeko ematen dizun orria ere euskaraz jaso dezakezu.

INTERNET BIDEZKOA

- Errenta programaren euskarazko bertsioa jaitsi Internetetik eta **HOBETSITAKO HIZKUNTZA** atalean euskara hautatu.
- Aholkularitzaren bat aukeratzen baduzu, berariaz adierazi beharko duzu aitortpena euskaraz egin nahi duzula.
- Beste modu batean egiten baduzu (finantza erakunde batean, esaterako), euskaraz egiteko eska dezakezu).

TAXILON

661 202 249
(9 plaza)

E-posta: lotamendi5@gmail.com

Atallu - Araitz

Lontxo
Otamendi
Artola

SOTIL GARAJEA

BETELU

948 513 007
sotilgarajea@gmail.com

▶ AGENDA

APIRILA

- 1 - Mailoperen Bilera Orokorra, 19:00etan, Gabari gune irekian.
- 5 - Korrika Lekunberritik eta Larraundik pasatuko da.
- 9 - 'Sexberdinak' Tanttaka, Gabari gune irekian.
- 9 - Printzan: Norte Vikingo eta Inkerak kontzertuak, 18:30ean.
- 10 - Nafarroako Kirol Jokoetako Herri Kirol Txapelketa, Beteluko frontoian, 10:00etan.
- 23 - 'Energia Komunitateak' tailerra, 10:00etatik 13:00etara, Gabari gune irekian.
- 24 - Mendialdeko azoka ibiltaria, Arribeko plazan.
- 25 - Arteterapia ikastaroa, ate irekiak. 16:45etik 18:15era, Beteluko udaletxeko erabilera anitzeko gelan.
- 28 - Literatur solasaldia Irati Goikoetxearekin ('Herriak ez du barkatuko'), 18:30an, Lekunberrin.

29 - Printzan: 'Sortaldekoak' poesia liburuaren aurkezpena, Hedoi Etxarteren eskutik, 19:00etan.

29 - Euskal presoek eskubideen aldeko elkarretaratzea, Beteluko aparkaderoan, 20:30ean

▶ MERKATU TXIKIA

SALGAI

- ▶ Esne tankea salgai, Alfa Laval markakoa, 430 litro. 686-42 70 87

**INFORMAZIO GEHIAGO
ESKURATZEKO, SARTU
WEBGUNEETAN**

Printza Facebooken:

Printza Twitterren:

Lagunasesoría S.L.

**Fiskala
Laborala
Kontabilitatea
Seguruak...**

k/ Artzanegi, 2 Behea 31870 Lekunberri (Nafarroa) tel/fax 948 504 232
lagunasesoria@terra.es

ekin
rotulación

948 85 32 79

CARPINTERIA HNOS. AZPIROZ, S.L.

ZURGINTZA OROKORRA

INDUSTRIALDEA 15- LEKUNBERRI
Telefonoa eta Faxa: 948507343
carpinteria@carpinteriaazpiroz.com

SAN MIGUEL
gasolindegia

Xabier Garmendia 629 350 099
Arribe-Atallu

OGI-BERRI ALTZA

Aralar kalea, 41
Lekunberri

OGI BERRI
OKIN ARTISAUAK 948604884

korrika.eus

æk 22.korrika

HITZEGON

Amurriotik Donostiara

2022ko martxoaren 31tik apirilaren 10era